

NADİR ƏBDÜRRƏHMANOV YARADICILIĞINDA VEDUTA JANRI

Müjgan Sadiqova
ADRA Sənətşünaslıq fakültəsinin
"Təsviri sənət tarixi və nəzəriyyəsi" ixtisası magistrantı
E-mail: mujgan333@gmail.com

Nadir Əbdürrəhmanov 1925-ci ildə dekabrın 5-də Laçında dünyaya göz açdı. Atası Qəmbər kişi rayonda səhiyyə şöbəsinin müdiri idi. 1933-cü ildə ailə Bakıya köçür. Burada onu tamam başqa həyat gözləyirdi. Nadir gimnastika və basketbola maraqlı göstərir, amma rəsm çəkməyi daha çox xoşlayırdı. 14 yaşından isə respublika uşaq bədii studiyasında rəsmlə məşğul olmağa başlayır. İstedadı Moskva Orta Rəssamlıq

Məktəbindən gələn pedaqoqların diqqətini cəlb edir. Nadirə orada oxumağı təklif edirlər, beləliklə istedadlı gənc Moskva Orta Rəssamlıq Məktəbinin tələbəsi adını qazanır. Ancaq Böyük Vətən müharibəsi onun 1942-ci ildə Bakıya qayıtmasına və təhsilini özim əzimzadə adına Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Məktəbində davam etdirməsinə səbəb olur. Burada o, Mikayıl Abdullayev və Böyükağa Mirzəzadədən dərs alır. Atasının istəyi ilə Nadir Tibb İnstitutuna qəbul olunur, lakin rəssamlığa həvəsi tükənmir. Hər iki təhsilini uğurla başa vurur. 1947-1953-cü illərdə isə Repin adına Leningrad Beynəlxalq Boyakarlıq, Heykəltəraşlıq və Memarlıq İnstitutunda təhsil alır. Azərbaycan Rəssamlıq Akademiyasında müəllim kimi çalışır və yaradıcılıq emalatxanasına rəhbərlik edir. 1960-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Əməkdar incəsənət xadimi, 1964-cü ildə isə Xalq rəssamı fəxri adlarına layiq görülüb. Nadir Əbdürrəhmanov 2008-ci

ildə vəfat etmişdir.

Sənətkarın təsviri incəsənətin bir çox janrlarına müraciəti çoxşaxəli yaradıcılığının daha da rəngarəng olmasına şərait yaradıb. Bu janrlar siyahısına sənaye rəsmləri, müxtəlif tarixi və müasir mövzulara həsr olunmuş kompozisiyalar, portretlər, veduta janrı və mənzərələr daxildir.

Nadir Əbdürrəhmanov digər rəssamlardan fərqləndirən özünəməxsus üslubudur. Əsərləri rəng cəhətdən incə və zərifdir. 50-ci illərdə hələ onun fərdi üslubu tam şəkildə özünü büruzə verməyə də, bir çox əlamətləri, yəni müstəvi-dekorativ rəsm üsullarında iş, lokal işıqdan istifadəni görmək mümkündür. Ustadın bir çox işlərində olduğu kimi, "İraq-Əfqanıstan" silsiləsində də rəssama xas naturaya sadıqlıq və formanın ümumiləşdirilmiş izahı müşahidə olunur. Həyata kəskin, müasir baxışla birlikdə, həm də onun real təsviri nəzərə çarpır. O, Azərbaycan realizmini postimpressionizm, fovizm və ekspresionizm nailiyyətləri ilə zənginləşdirmişdir. Bununla da həmin cərəyanları öz sənətində sintez etməklə həyata haqiqi milli baxış formalaşdırmışdır. Bütövlükdə kolorit və vizual formaya münasibəti birləşdirməklə milli təsviri sənətimizə təbiətə dərin fərdi yanaşma gətirmiş və həmçinin ölkəmizin şəhər mənzərələrinin digər ölkələrin xüsusiyyətlərindən daha doğma və istiliyinə nail olmuşdur.

Rəssamın şəhər mənzərələrinə marağı xüsusi idi. Öz dövrünə görə onun təsviri xüsusiyyətləri digər rəssamlardan çox fərqlənirdi. Şəhər mənzərələrində rəssam Bakını xüsusi ilə vurğulayırdı. Bu, onun Bakıya olan sevgisindən irəli gəlirdi. Bakının təsviri əsas Xəzərətəfi bulvar ərazisindən çəkilib. Rəssamın bu vedutalarında digər oxşar cəhət də sanki bütün baxış nöqtələrinin Bayıl ərazisindən götürülməsidir. Güman edilə bilər ki, rəssamın ən çox sevdiyi məhz həmin ərazidən Bakını seyr etmək idi. Nadir Əbdürrəhmanov şəhər mənzərələrini heç də statik, tam donuq vəziyyətdə işləməyirdi. Əsərlərdə bir dinamiklik, hərəkətlik rahatlıqla hiss olunur. Bu, təkcə Bakı təsvirlərinə aid deyil, digər şəhər təsvirlərində də bunu görmək mümkündür. Sahil ərazilərindən çəkdiyi təsvirlərdə rəssam Höhumət Evini xüsusi vurğulayırdı. İnsanların hərəkəti, maşınların,

gəmilərin tüstüsü şəhərdə daimi hərəkətin, dinamikliyin, inkişafın sanki bir göstəricisidir. Bununla rəssam Bakının gözəlliyini insanlara göstərməyə çalışıb.

N.Əbdürrəhmanov öz şəhər mənzərələrində işıq və kölgədən xüsusi məharətlə istifadə edirdi. Belə ki, su üzərindəki qayıqların əksini hətta elə təsvir edirdi ki, sanki fotosəkil izləyirik.

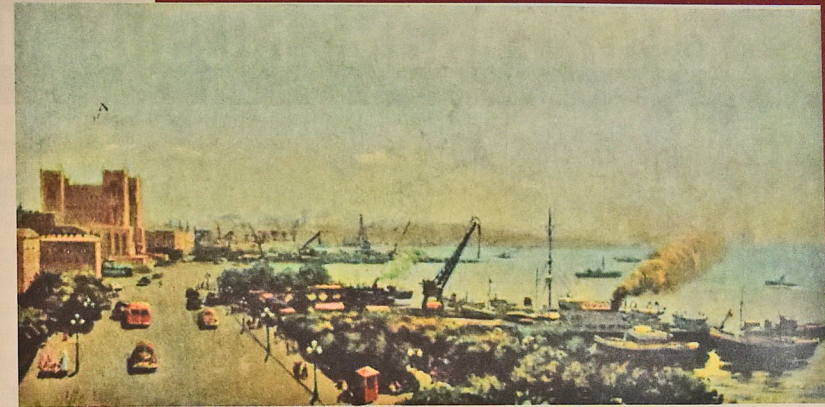
Azərbaycan torpağının əsrarəngiz gözəllikləri və müasirlərin qurub-yaratmaq əzmi sənətkarın yaradıcılığının başlıca ilham qaynağı olmuşdur. Rəssamın xalqımızın tarixi keçmişini rənglərin dili ilə dolğun əks etdirən tabloları vətənə məhəbbət və milli qürur hissi aşılayır. Müəllifin kompozisiya yığcamlığı ilə seçilən və öz emosional təsir gücü ilə yadda qalan əsərləri gənc nəsillərin vətənpərvərlik ruhunda yetişdirilməsi baxımından da böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Nadir Əbdürrəhmanovun Azərbaycan incəsənətinin ölkəmizin sərhədlərindən uzaqlarda tanılmasında xidmətləri də təqdirəlayiqdir. Rəssamın əsərləri xarici ölkələrin sərgi salonlarında müvəffəqiyyətlə nümayiş etdirilmiş, sənətsevərlərin rəğbətini qazanmışdır. Onun həmçinin xarici ölkələrə yaradıcılıq səfərlərinin məhsulu kimi meydana çıxan silsilə rəsmləri Azərbaycan incəsənətinə şöhrət gətirmişdir.

Tanınmış fırça ustası Azərbaycan Rəssamlar İttifaqı İdarə Heyətinin sədri və Azərbaycan Ali Sovetinin deputatı kimi də səmərəli ictimai fəaliyyət göstərmişdir.

Nadir Əbdürrəhmanovun yaradıcılığı daim diqqət mərkəzində olub və yüksək qiymətləndirilib. Müstəqil respublikamızın ali mükafatı olan "Şöhrət" ordeninə layiq görülməsi sənətkarın fəaliyyətinə və şəxsiyyətinə ehtiramın təzahürüdür.

N.Əbdürrəhmanov əsərlərində sanki öz daxili ruhunu rənglər vasitəsi ilə katan üzərinə köçürürdü. Şəhər mənzərələri rəsmlərində

baxdıqda sanki müəllifin gözü ilə təsvirlənmiş əraziləri seyr edirik. İncə keçidlər, gözəl rəng duyğusu, əsrarəngiz mövsüm seçimi onun ən öndə gedən təsvir duyumuudur.

Bu əsərlər təkcə vətənimizdə deyil, xarici ölkələrdə də böyük rəğbətlə qarşılanır və sevilir. Nadir Əbdürrəhmanovun çəkdiyi rəsmlərdə insanın gözü yorulmur. Buna səbəb isə rəssamın təsvirlərində xüsusi duman effektindən istifadəsidir. Bunun vasitəsilə həm rəng keçidləri plastikləşir və həm də rənglərin qışqırığı azalır. Sadaladıqlarımız tablolara baxış ruhumuzun dincəlməsinə, əhvalımızın yüksəlməsinə səbəb olur.

Şəhər mənzərələrində sərt keçidlər müşahidə edilmir. Kompozisiyanın quruluşunda balans xüsusilə qorunur. Rəssam yalnız şəhər mənzərələrini pastellə təsvir etdikdə kontrastdan bəhrələnir. Bu vasitə ilə şəhəri daha da hərəkətli və dekorativ canlandırır.

Yaradıcılığına xas yeni forma axtarışları sayəsində, sərt realist üslubu və miniatur sənəti ilə səsələnən orijinal dəstxətti, təsviri sənətdə dekorativliyə və kolorit zənginliyinə xüsusi diqqət yetirməsi rəssamın özünəməxsus üslubunun formalaşmasına təkan vermişdir. Onun yetişdirdiyi rəssamlar arasında yüksək fəxri adlara layiq görülmüş sənətkarlar var. Möhtəşəm yaradıcılığı gənc boyaklar üçün örnək və böyük məktəbdir. N.Əbdürrəhmanovun əsərləri Azərbaycan milli incəsənətinin dəyərli nümunələri olaraq dünyanın böyük muzey və qalereyalarında qorunur. ♦

Резюме

В этой статье рассказывается о жизни и творчестве Надира Абдурахманова, а также о особенностях его картин.

Ключевые слова: художник, Баку, цвет, veduta, пейзаж, изображение.

Summary

This article describes Nadir Abdurrahmanov's life and creativity, as well as the peculiarities of his paintings.

Key words: painter, Baku, color, veduta, view, picture.